

Spalnica na Treskavici. Foto: Ester Premate

Skupina za podzemno favno na RTŠB 2019. Ugani, kdo ni bil v jami? Foto: Teo Delić.

ne gre vse po planu. Do vrečk na površju nad 2000 m seveda nisva mogli priti, razen, če bi še par delovnih dni vložili v odtajanje nekaj metrov debele snežne odeje. Manj pričakovan zaplet je bil to, da so nam v jami blizu poletnega tabora živali pojedle čajne vrečke. Ni kaj, karlince skorajda ne zmorejo več brez nas, ne poleti, ne pozimi. Čajne vrečke so torej nova popestritev kaninskih akcij in če ne drugega nas bodo vsaj na vsake tri mesece spravile gor.

Akcij, povezanih z biologijo in dogodivščin, ki jih spremljajo, je bilo seveda še mnogo več, žal pa jih veliko ostane nezapisanih v društvenih knjigah ekskurzij in so zabeležene le v naših terenskih beležkah. Tudi letos se nam obeta veliko terenskega dela in ne dvomim, da boste lahko kmalu spet kaj slišali ali brali o udeleževanju društvenih speleobiologov. |

Jure Bevc

MEHIKA

Leta 2018 je padla ideja, da bi se nekaj naših članov podalo na ekspedicijo v jamo Cueva Cheve v Mehiko, kjer že nekaj desetletij raziskuje United States Deep Caving Team (USDCT) pod vodstvom Billa Stona.

Na poletnem taboru na Kaninu se je oglasil Yuri Schwarz, ruski Šved (švedski Rus? Rojen v Rusiji, živi na Švedskem), tam je bila tudi Gilly Elor. Oba sta zastavila svoji dobri besedi in tako smo bili povabljeni, da se pridružimo Billu in ostalim na odpravi Cheve 2019.

Prvotno je bilo mišljeno, da bi v Mehiko odšli Beki, Matija, Špela, Matic in jaz, a sta prva dva zaradi različnih razlogov kmalu odpovedala svojo udeležbo. Konec novembra 2018, ko so cene letalskih kart kar naenkrat močno padle, je v nekaj minutah padla odločitev:

»Gremo!«. Zraven smo zvabili še Jerico Koren (ŠJKP Topolšica) in Marjana Vilharja (DZRJ Luka Čeč Postojna).

Matic je bil z Matijem na podobni ekspediciji že leta 2013 (sicer v drugo jamo, J2 - poročilo si lahko preberete v Glasu podzemlja 2014). Tako nam je razložil, kaj približno nas čaka. Globoke jame v Mehiki niso mrzle, so pa mokre, in obiski, daljši od enega tedna, niso redkost.

Leteli smo 5. aprila v Ciudad de México, kjer smo se rahlo prestrašeni začeli spoznavati z lokalnim načinom življenja. Mehiška prestolnica slovi kot ne-prevečvarna in že na poti do hostla, kjer smo preživeli prvo noč, nam je taksist razlagal, od katerega križišča naprej se ponoči ni zdravo gibati.

V izogib jetlagu smo prvo noč zažurali do te mere, da smo šli spat šele ob poz-

ni deveti uri zvečer – med deželo na sončni strani Alp in Mehiko je bilo tedaj šest ur razlike v neprijetno smer.

Večino naslednjega dne smo po obilnem zajtrku preživeli kot turisti. Sprehajali smo se po mestu, se otepali prodajalcev vsega mogočega in se čudili ogromni zastavi na glavnem trgu mehiške prestolnice. Predvsem pa smo se borili z neprespanostjo. Zvečer smo se na avtobusni postaji srečali z Yurijem in se odpeljali z nočnim avtobusom do Cuicatlána, zadnjega večjega mesteca pred baznim taborom. Mehika je, podobno kot Združene države Amerike, zvezna republika. Sestavljena je iz 31 zveznih držav, ki skrbijo za svoje notranje zadeve in so prostovoljno združene v federacijo. Mesteca Cuicatlán leži v zvezni državi Oaxaca, kjer je tudi bazni tabor z jamo.

Po pristnem lokalnem zajtrku smo si hitro poiskali prevoz do baznega tabora, ki je za mehiške razmere dostopen z avtom. To pomeni, da bi večina slovenskih voznikov obupala nekje na pol poti. Tabor in vhod v jamo ležita nekako na nadmorski višini Aljaževega stolpa, a sta obdana z borovci. V času našega obiska so se temperature čez dan gibale med 20 in 30 stopinjami, čez noč pa so se spustile tudi pod ledišče. Ko smo prispeli, je v taboru ravno potekal jutranji sestanek in vzdušje je bilo precej poklapano. Nekako ni bilo interesa za daljše akcije in ko smo prispeli Slovenci in Rus so se Billu Stonu zablistale oči – že med postavljanjem šotorja nam je prišel pojasnit, da gremo naslednji dan v jamo, na t. i. ogrevalno ekscuzijo. Cilj naj bi bil, da gremo v jamo Cueva de la Peña Negra (cueva po špansko pomeni jama) na nekajdnevno akcijo – v del Calles de Papalo, ogromen rov na dnu jame, ki se je končal s podorom.

Tako smo v jamo vstopili 8. aprila. Naši sumi o tem, da se bo nekajdnevna akcija zavlekla, so se začeli krepiti tik pred vhomom, ko sta Adam in Corey, dva izmed ameriškega dela ekipe, imela debato o maksimalnem trajanju našega bivanja v jami – dveh tednih.

Težko otovorjeni smo se podali na petnajstminuten sprehod do vhoda v Cueva Cheve, skozi katero vodi najkrajša pot do našega bivaka. In v podobnem stilu (hoja) nadaljevali tudi po jami. Američana, ki sta nas vodila, sta bila prava goniča – na ekspediciji sta bila že dva meseca – zato si jame na poti navzdol nismo uspeli dobro ogledati. Gre nekako tako, da veliko hodiš, vmes pa je kakšen krajši štrik. Monotonost prekine edino večje brezno, Saknussem's Well, in precej dolgi vodni deli, Salomon's Ladders, iz katerih se povzpnejo do povezave s Peña Negro. Na začetku vodnih delov smo se dodatno otovorili, ko smo uspešno prešli iz ene jame v drugo pa precej težje odložili za naslednji dan.

Po prostornih rovih v Cheve smo v Peña Negri odkrili, da nismo pravzaprav videli še ničesar. Iz kratke ožine smo vstopili v veličasten rov, širok kakih dvajset, trideset metrov in visok ravno toliko.

Tabori v Cheve so oštevilčeni - tabor 1 na globini 300 m, tabor 2 na 800 in ta-

Slovenska zasedba v Benetkah pred odhodom. Foto: Matic Di Batista

bor 3 na 1300, za prvim sifonom pa še tabor 4. V Peña Negri pa so se odločili za drugačno poimenovanje – tabori se imenujejo po likih iz risanke South Park. Tako tam najdemo tabore Stan, Kenny, Cartman, Kyle in Butters.

Po osmih urah potovanja smo naposled prispeli do tabora Butters, kjer sem sam najprej opazil, da je ležalna podloga, ki je pripadala mestu, ki sem si ga izbral za spanje, izgubila sposobnost držanja sape, in tako prvo noč preživel na improvizirani postelji iz vrvi in transportk (na srečo smo s sabo tovorili pretežno velikost XXXL) med Maticem in Špelo.

Ta del jame je res kičast. Ko novoprišli jamar posveti naokrog, si mora od vsega blišča malone zatisniti oči. Kapni-

ki tu, gozdčki kristalov tam, prava Postojnska jama. Povsod pa je prisoten tudi prepah, ki smo se mu začeli posvečati naslednji dan.

V preteklem mesecu so namreč ekipe kakih sto metrov od tabora, kjer se rov sesede, iskale nadaljevanje. Skozi nekaj deset metrov podora z močnim prepahom jim je uspel preboj v večjo dvorano, kjer pa se je prepah izgubil v neznanost. Iz nekega razloga (trma, fantomski prepah ali kombinacija obojega) so se zapičili v naključno točko na nasprotnem koncu dvorane in začeli kopati ob steni navzdol. Na nas je bilo, da njihovo delo nadaljujemo. Zaslepljeni od govorice obeh američanov, ki jima je pritrjeval tudi Poljak Witek, smo se lotili dela. Jaz in Yuri sva sicer prvi dan v jami izkoristi-

Tabor 3. Foto: Jure Bevc.

la za tovorjenje preostale opreme od povezave do tabora. Šla sva tudi do tabora 2 v Cheve po podlogo, ki je nadomestila predrto na Buttersu. Vmes sem že prvič zakuhal – najprej nisem bil prepričan ali zaradi temperature v jami, ki se giblje nekako med 10 in 15 °C, ali zaradi kakšne čudne mehiške bolezni. No, naslednji dan sem se po krajšem matranju na delovišču odločil, da me je doletel prehlad, in dan in pol preležal v kampu. Sredi naslednjega dne se mi je pridružil tudi Matic in s skupnimi močmi sva prespala celo popoldne.

Ostali so tačas trpeli na delovišču, za katerega se je izkazalo, da kakšne posebne perspektive nima. Kopenje ob steni z vrha podora, po katerem hodiš, se je namreč vse bolj približevalo dvorani, v kateri se je kopenje začelo. Ker so to potrdile še meritve, smo peti dan začeli razmišljati, da bi sile preusmerili drugam. Morala je bila tedaj že precej na psu. Vmes so tabor Butters zapustili Witek, njegova punca Sonia in Corey – odpravili so se na skrajni konec Cheve, v tabor 3, kjer so nadaljevali z iskanjem suhega obhoda sifonov v nekakšnem obupnem podoru, imenovanem Mad Hatter's Breakdown. Ekipi na Buttersu pa so se pridružili vodja ekspedicije dr. Stone, njegova partnerka Amy in mladi nadobudnež Elliot.

Šesti dan smo zaradi ugotovitev prejšnjega dne tako začeli s kopenjem na dnu dvorane. Na poti ven skozi podor smo tako uspešno destabilizirali prehod, kjer je sicer že prvi dan na Matica padla večja skala (na srečo brez posledic), da smo potrebovali še kakšno uro odmetavanja skal, da smo lahko šli varno nazaj skoz spat. Med odkopavanjem prehoda se najbolj spomnim Yurija, kako je ska-

kal naokrog z markirnim trakom in nam skušal prepričati, da bi pohodili kristale, ki so se fizičnim delavcem znašli pod nogami.

Sedmi dan je prišla odrešitev - po jamskem telefonu so nas poklicali s tabora 3, češ da so našli nadaljevanje in da potrebujejo Borehole response team. Borehole je ameriško poimenovanje večjega horizontalnega rova in ekipa s tabora 3 je bila prepričana, da so se pribili čez podor do novega borehola.

Tako so Marjan, Špela, Yuri in Elliot pod vodstvom Adama odšli proti taboru 3, na ostalih pa je bilo, da pospravimo kamp Butters, kjer je zmanjkalo zagona in perspektive. Opremo, ki je ni bilo ravno veliko, smo tovorili do tabora 2, z Maticem pa sva vmes še obiskala tabor Cartman, kjer naj bi bilo eno od perspektivnejših še odprtih nadaljevanj. To nama ni bilo najbolj všeč in odločili smo se, da pojdemo na pomoč ekipi, ki se je ubijala nižje v jami.

Medtem ko smo mi tovorili, je ekipa na taboru 3 namreč izmerila skoraj 400 metrov dolgo pot skozi podor, ki so ga poimenovali Mad Cow Slaughterhouse. Raziskali so tudi »borehole«, ki je sledil podoru, a se je žal izkazalo, da se jama ne da kar tako. Rov se je kaj kmalu spet spremenil v veličasten podor, ki ni hotel pokazati nadaljevanja.

Deseti dan sta torej do tabora 3 odšla Bill in Matic, z Jerico pa sva se jima pridružila dva dni kasneje. Mimo tabora 2 sva se spustila po rovu, imenovanem Lowrider Parkway, do drugega večjega brezna, Widowmakerja. Ko sva se izpe-la z vrvi, sva bila že v Swim gymu, drugem daljšem vodnem delu jame. Tu se lepo vidi moč vode, ko ta v deževnem

obdobju naraste za več deset metrov. Po stropu so vidni raztrgani koščki vrvi in prodniki velikosti človeške glave so zagozdeni na precej nenavadnih mestih.

Na tem mestu velja nekaj povedati o vodi v jami. Pitna naj ne bi bila, zato se jo razkužuje z baktericidom, imenovanim Microdyne, ki se ga v Mehiki dobi v vsaki malce večji trgovini. Voda ima kakšnih 12 °C in jama je opremljena tako, da se na nekaj mestih ne da izogniti namakanju do pasu. Z malo truda bi se jo dalo opremiti tudi drugače.

Ker namakanje v vodi v naših visokogorskih jamah pomeni precejšnjo nevarnost za človeško zdravje, slovenski jamar razvije strah do vode. Zato se tudi v mehiških jamah sprva na vse pretege trudi, da se ne bi zmočil više od glež-njev. Ko pride do točke, kjer je namakanje neizogibno, najprej nekaj minut išče alternativno pot, na koncu pa stisne zobe, se poda v vodo in kmalu ugotovi, da sploh ni tako slabo. Ko pride ven, ima sicer kako uro težave z vodo v škornjih in naslednjih nekaj dni suši nogavice, ampak preživi pa. Po kakšnem tednu strah pred vodo izgine – a se spet pojavi po nekaj dneh, preživetih v suhih delih jame.

Po Swim Gymu se iz vode dvignemo do rova Hall of the Restless Giants, kjer so vidne posledice potresa. Ogromna sigasta kopa sredi rova ima namreč lepotno napako – razpoko, ki poteka po njeni celotni dolžini. Še nekoliko se spustimo in pridemo do Black Borehole. Do tega mesta sva z Jerico jamo že poznala, Billa in Matica smo, skupaj še z Amy, namreč do tu pospremili dva dni prej. Naprej še nisva bila, tudi vodiča nisva imela, a nama je Bill podal zelo natančna navodila, pa tudi pot je na orientacijsko težjih mestih označena s trakovi, tako da nisva imela večjih težav z izgubljanjem. Black Borehole se zaključuje s podorom Through the Looking Glass, skozi katerega sva pokukala v verjetno največji rov v Cheve, AS Borehole. Po njem sva se spustila do tabora 3, kjer sva naletela na krdelo sestradanih jamarjev. Težave s komunikacijami so namreč povzročile, da je začelo zmanjkovati hrane, in tisti dve čokoladi, ki sva ju našla v taboru 2 in prinesla s sabo, sta pošli v dveh pomežikih.

Tabor 3 je star. Nahaja se v votlini v

steni rova AS Borehole in kar se tiče lokacije, človek težko najde kakšno pripombo. A desetletja raziskav so pustila posledice – v votlini, ki se jo uporablja kot skladišče, najdemo potapljaško opremo, ki je starejša od vseh članov ekipe razen Billa Stona, ki jih ima 67. Predvsem pa se starost tabora odraža na latrini, ki se razprostira ob poti do nadaljevanja jame na naravnost veličastnih 20 kvadratnih metrih in je vsak dan večja. Latrina je namreč nastala na precejšnji strmini, zato si mora tisti, ki opravlja potrebo, najti skale, na katere se da stopiti in obenem ohraniti ravnost. Če med dejanjem onečasti kakšno skalo, na katero se je do tedaj stopalo, naslednji nima druge izbire, kot da se premakne nekoliko stran ...

Borehole na drugi strani 400 metrov dolgega podora se je zapiral in na nas je padla naloga, da poiščemo izvor prepriha. Trinajsti dan smo se podali skozi krave – balvane premera med nekaj deset centimetrov in nekaj metrov, ki jih je po tem, ko so se podrli, izdolbla še voda in na njih pustila tako fasete kot lise iz sedimentov, po katerih je podor dobil ime Mad Cow Slaughterhouse. Za Jerico in zame je bilo to prvo potovanje skozi – za Špelo tretje, za Matica drugo. Marjan je vmes že odšel nazaj proti taboru 2. Podoru sledi dvorana (ne ponavljam se jaz, ampak jama!), tisti slavni borehole, ki nam je omogočil opustitev brezupnega kopanja na Buttersu. Potem pa spet podor. In to kakšen! Labirint iz ogromnih skal, neznane višine in širine, res veličastno. A žal ta veličina pomeni težavno raziskovanje, saj se je kaj lahko izgubiti. Zato smo na skale vestno risali puščice, ki jih je že v Mad Cow Slaughterhouse ogromno, in na koncu prišli do zožitve med dvema skalama, kamor je šel preprih. Preozko ...

Na začetku »borehola« smo še naredili selfi in se začeli vračati proti taboru 3. Tam nas je, poleg Adama, ki si je vzel prost dan, že čakala nova ekipa, ki je v jamo poleg nezadostne količine sira prinesla tudi boleznj s površja. Celoten čas, ko smo bili mi v jami, je namreč po baznem taboru pustošila nekakšna bolezen prebavnega trakta. Ko smo izvedeli, da ima Bev drisko, smo za naslednji dan sklicali umik.

Na poti ven smo našli živali, ki naj jih v jami ne bi bilo, diplure. In to kar nekaj

Podor norih krav. Foto: Jure Bevc

primerkov. Čudili smo se nenavadnemu načinu opremljanja, ki ga uporabljajo Američani, in bili v pričakovanju sončne svetlobe precej dobre volje. Vmes je sledil še dan počitka na taboru 2, ki ga sam zaradi izhodne anksioznosti nisem uspel najbolje izkoristiti. Prepričan sem bil, da sem zbolel, in cel dan in zadnjo noč v jami nisem mogel spati. Zjutraj sem bil brez apetita, šlo mi je na bruhanje, čakalo pa nas je še 800 metrov vzpona.

Do izhodne dvorane sem prišel skoraj po vseh štirih, ampak občutek ob uzrtju dnevne svetlobe je bil neopisljiv. Prepričan sem, da smo imeli vsi podobne misli. Ven smo prišli v topel dan in bilo je lepo.

Ekspedicija se je ob našem izhodu počasi zaključevala. V jami so ostali še zadnja ekipa in ubogi Adam, ki jim je bil za vodiča. Dan po našem izhodu, 24. aprila, smo začeli s pospravljanjem baznega tabora. Priznam, da sem sam preživel večino dneva na soncu v horizontalnem položaju in jedel mango. Vmes so iz jame prišli še ostali, ki jim tudi ni uspelo najti nadaljevanja, so pa razopremili tiste dele jame, kjer je zaradi vode to potrebno po vsaki ekspediciji. Z Maticem sva šla dan kasneje še zadnja v jamo, pobrat telefonski kabel iz vhodne dvorane. Domačini, ki so prišli pogledat vhodno dvorano, so naju samo malce čudno gledali, ko sva okrog skalka v pajkicah, z rokavicami za pomivanje posode na rokah.

Bazni tabor smo uspešno pospravili in se podali z gore. Bill Stone nas je povabil še na večerjo v centru mesta Oaxaca,

kjer smo poskušali nadoknadi izgubljene kalorije, jaz celo tako intenzivno, da sem kako uro mislil, da bom umrl. Nato pa smo šli vsak svojo pot. Slovenski del odprave se je podal najprej na plažo Mazunte na pacifiški obali, ko smo se naveličali lenarjenja pa smo, bolj ali manj uspešno, šli še na Iztaccihuatl, 5230 metrov visok tretji najvišji vrh Mehike. Jerica in Marjan sta uspešno osvojila vrh, Špela se je zaradi višine obrnila nekaj 100 metrov pod njim, Matic in jaz pa sva zganjala bolezen in psihosomatiko (v tem vrstnem redu) v baznem taboru na slabih 3900 metrih – do tja nas je pripeljal taksi.

Večji del ekipe se je 5. maja podal na letalo proti Evropi, z Maticem pa sva še dva tedna plezala in se šla turizem.

Ekspedicija Cheve 2019 je dosegla večino svojih ciljev, a se suhega obhoda sifonov v Cheve ni našlo. Tudi ogromen borehole v Peña Negri se je klavno zaključil. Toda neraziskanih odcefov je še ogromno, našli smo izvir prepriha za Mad Cow Slaughterhouse in tudi Bill Stone je še zelo daleč od tega, da bi obupal. Američani si nas bodo zapomnili po tem, da obvladamo delo z motoriko (sploh Marjan). Morda tudi po tem, da se hitro gibljemo po vrveh. In po tem, da po jamah ne znamo hoditi, ker to pri nas ni potrebno. Tako da nas morda še kdaj povabijo zraven. Bo pa potrebno na nadaljevanje zgodbe počakati še nekaj števil Glasu podzemlja. |